

Aan de Minister President
Algemene Zaken,
Postbus 20001,
2500 EA Den Haag

Elst, 07-11-2016

Betreft: regimes voor experimenten

Geachte heer Rutte,

Ons netwerk heeft de overtuiging dat experimenteren onmisbaar is voor politieke innovatie. Een experiment verkent mogelijkheden, toetst draagvlak en weerstanden in de samenleving, biedt hanteerbare kaders en meetbare gevolgen aan.

In de praktijk zien wij, ook in het beleid van de huidige coalitie, hoe ingewikkeld het experiment lijkt te worden gemaakt. Dat is een bedreiging voor de dynamiek van verandering in het beleid. Het NPI zoekt naar mogelijkheden het beleid flexibeler te maken. Een betere conditionering van experimenten behoort daar toe, is mogelijk zelfs een sleutel.

De uitwerkingen voor experimentenbeleid die wij nu zien, roepen weinig enthousiasme bij ons op. De Experimentenwet Gemeenten lijkt mank te gaan aan onvoldoende communicatie met indieners, waardoor de werking zeer beperkt blijft. De experimenten in vier gemeenten met de bijstand hebben een probleem dat zij via de AMvB (te) sterk geregeld zijn door het betreffende departement. Ook de belastingdienst kent een discussie rond een experimenteerbevoegdheid, maar het denken lijkt sterk beperkt tot de kerntaak van de belastingdienst en niet de maatschappelijke mogelijkheden te willen onderzoeken. Platform31 biedt een kader voor experimenten, die vooral in de uitvoering liggen. De methodiek van deze organisatie sluit nog sterk aan op de praktijk, die in de volkshuisvesting door de SEV is ontwikkeld.

De problemen die wij zien in deze vormen hebben te maken met de "Aanwijzingen voor regelgeving". De hogere regeling behoort een gedetailleerde beschrijving te bevatten van de mogelijkheid af te wijken in een lagere regeling. Van een wet in formele zin mag alleen worden afgeweken op basis van een algemene maatregel van bestuur. (Aanwijzing 10 a)

Een maximale duur en evaluatie dienen op basis van de wettelijke regeling te worden bepaald. Terughoudendheid is geboden in verband met het rechtszekerheidsbeginsel en het gelijkheidsbeginsel. (Aanwijzing 10 b)

Dit zijn richtlijnen, die remmend werken, vooral wanneer de complexiteit van het openbaar bestuur juist om vrijheid en improvisatie roept. In het verleden werd hier gemakkelijker mee omgegaan; in de volkshuisvesting werd de mogelijkheid van regelgeving af te wijken ingebouwd in tal van regelingen, wanneer de minister dat voor een experiment, in het belang van de volkshuisvesting, nuttig achtte en daarover positief was geadviseerd door de SEV.

Daarbij komt het vraagstuk van de integraliteit: experimenten zijn uit te voeren op één beleidsterrein, maar de werkelijkheid is veelvormig en altijd door meer vormen van beleid gestuurd. Het is dus ook wenselijk nieuwe regimes te ontwikkelen, die voor overlappende beleidsterreinen kunnen worden toegepast.

Een aspect van die meervoudigheid is ook dat beleidsdoelen langs vele wegen kunnen worden bereikt, beleidsdoelen zijn zelden eenduidig, het handelen van het openbaar bestuur evenmin. Dit noopt tot aandacht voor een flexibeler reactievermogen van bestuursorganen op veranderende opvattingen in de bevolking.

Als bijlagen voegen wij twee notities bij: in de eerste wordt een regime voor experimenten bepleit dat aansluit bij eerdere ervaring in de rijksdienst. In het tweede wordt een beeld geschetst van een experiment dat op diverse beleidsterreinen invloed zou kunnen hebben.

Het is ongetwijfeld geen compleet of perfect voorstel. Het is een poging tot inzicht te komen over de rol, die het openbaar bestuur zou kunnen vervullen bij verandering van de samenleving. Innovatie is niet eenvoudig de particuliere sector prikkelen tot actie, niet enkel verhogen van R en D budget. Het verbeteren van condities omvat ook het verbinden van overheidsactoren en de private sector. Het lijkt, mede in het licht van de komende verkiezingen, logisch dat u en uw mensen, een regisserende rol vervullen in het ontwikkelingswerk dat nodig is voor een open, experimentengericht openbaar bestuur.

Het NPI nodigt u uit die rol te pakken. Wij willen u daarbij naar vermogen ondersteunen. In de komende weken zullen wij soortgelijke vragen ook aan enkele van uw collega's stellen.

Hoogachtend, namens het NPI

Prof. P. van Hoesel voorzitter

Drs. T van Doormaal secretaris

Pr. Irenestraat 14, 6661 EA, Elst

Bijlagen:

- Over experimenten
- Dienstverlening aan huis

